

a) Osobní reflexe účasti na akci v rozsahu

- Jaké tři věci ve vás nejvíce rezonovaly z toho, co jste slyšeli a dozvěděli se na kongresu?
- 1) Hodně mě oslovil příspěvek Davida Orra, ve kterém pojmenoval mj., že řešení klimatické krize musí jít ruku v ruce s péčí o demokracii, protože bez demokracie klimatickou krizi nezastavíme a ve světě s rostoucí globální teplotou a jejími dopady, demokracie dlouho nevydrží. Obojí klade vysoké nároky na vzdělávání a práci s postoji, systémovým myšlením a je výzvou pro „přemyšlení“ způsobu, jakým vzděláváme.
- 2) Zaujal mě důraz na důležitost rozvoje sociálních dovedností v souvislosti s udržitelným rozvojem a konkrétní pojetí celoškolního přístupu u Arjena Walse. Líbila se mi také perspektiva, která vtahuje do hry přírodu jako aktéra, spoluúčitele (hledání odpovědi na otázku - co vás naučil váš oblíbený strom?) v příspěvku Seana Blenkinsopa.
- 3) Rezoval ve mně způsob, jakým nás mladí lidé během své části programu zvedli ze židlí a přinesli emoce, které spojili lidi v sále. Převrátili povídání do dění na místě a to je způsob, jak má podle mě smysl pracovat s mladými lidmi – dát jim takovou podporu, aby mohli sami ovlivňovat dění tady a teď.
- **Co si z kongresu odnášíte jako to, co budete chtít přenést do své další praxe? K čemu vás setkání inspirovalo?**

Osobně si odnáším:

- Inspiraci k přečtení několik knih, př. Environmental Melancholia: Psychoanalytic dimension of engagement, Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism, Teaching and learning for Change, Envisioning futures for environmental and sustainable Education.
- Rozhodnutí, že evaluaci včleníme ideálně do všech dlouhodobých programů a budeme usilovat o sledování dopadů programu na rozvoj kognitivních i sociálních dovedností žáků.
- Tipy na zahraniční vzdělávací materiály a weby (př. <https://transgressivelearning.org/>, <https://stories.changethestory.eu/uk/stories-uk/>, <https://doughnuteconomics.org/>)
- Propojení s dalšími vzdělavateli a vědci a hlubší porozumění transformativnímu učení.
- Motivaci zpracovávat v klimatickém vzdělávání více souvislosti mezi klimatickou změnou a dalšími geopolitickými tématy (konflikty, demokracii ad.).
- Co a jak z učení a zážitků kongresu představíte kolegům z vaší organizace?

Během konference jsme zaznamenávali poznámky z jednotlivých přednášek do společného online dokumentu, který zpřístupníme kolegům a následně během společné schůzky přeneseme myšlenky, nápady, tipy na knihy, výzkumy a vzdělávací materiály do společné diskuse nad tím, jak konkrétně

včlenit poznatky do naší práce. Představit plánuji především inspirativní osobnosti, jejich hlavní myšlenky a další práci (př. Arjen Wals, David W. Orr). Zajímavé jsou pro nás také podobně zaměřené projekty kolegů z jiných organizací, které nám pomáhají podívat se jinak na problematická místa v našich projektech (př. forma participativního přístupu využívaná v CO2 lize, řešení celoškolního přístupu - Belgie). Současně využijeme závěry a formy evaluace vzdělávacích programů (zejm. posun v kompetencích učitelů a žáků). Pro práci na systémové úrovni využijeme např. příspěvky kolegů, kteří se zabývali otázkou složitosti začlenění klimatického vzdělávání do národního kurikula (A. Kozłowska) a otázky spojené s transformativním učením.

b) Odborný příspěvek z kongresu

A. Wales – Vzdělávání jako most propojující planetu v krizi – radikální vztahová perspektiva

Udržitelnost není něco, co se máme učit, ale co je potřeba žít!

V rámci konference WEEC mězaujal příspěvek Arjana Walse shrnující výzvy současného světa pro vzdělávání k udržitelnosti a nabádající ke konkrétním krokům, kterými je třeba vzdělání změnit. Walse zdůrazňuje, jak zásadní úlohu vzdělávání na cestě k udržitelnosti hraje a vyzdvihuje roli „vztahovosti“ jako zásadního prvku transformativního vzdělávání, kriticko-etický pohled na současný systém jakožto součást transgresivního učení a překračování hranic oddělených disciplín a spoluvytváření kolektivní znalosti přispívající ke změnám ve způsobu, jakým fungujeme (transdisciplinární učení). V závěru nabízí model celoškolního přístupu jako oporu školám na cestě ke vzdělávání k udržitelnosti.

Mezi klíčovými výzvami uvádí Wales už samotný fakt, že po změně vzdělávacího systému volají sami **mladí lidé, kteří jej považují za nefunkční** a dokonce nezodpovědný pro budoucí vývoj. Vzdělávání se musí postavit také výzvě tzv. **environmentální melancholie**, jejíž tichá, ale faktická přítomnost ovlivňuje životy (nejen) mladých lidí a vyvábí v konflikty. Vybízí tak vzdělávání k rozvoji schopnosti hlubšího naslouchání a dialogu namísto přesvědčování a strašení. Dalšími výzvami pro vzdělávací systém je, jak budovat odolnost tváří v tvář **vrstvicím se krizím** (COVID, ztráta bezpečí, klimatická krize, ztráta biodiverzity) a posilovat schopnost **holistického myšlení v rámci plantárních mezí** (ekonomie koblihy).

Walse ve svém příspěvku upozornil také na fakt určité „kontraintuitivnosti“ toho, že před námi stojí stále více nesnadných otázek, kterým je těžké porozumět a najít na ně „správné“ odpovědi. To nás může vést ke snaze o zjednodušování odpovědí. Vzdělávání by se ale mělo jednoznačně pustit do jejich prozkoumávání a to jak z hlediska jejich kognitivního i socio-emocionálního a etického rozměru. A to i přesto, nebo právě proto, že vyžadují velkou časovou investici a ponoření se do tématu. **(vložit obrázek otázek?)** To by se mělo zároveň odehrávat v podobě obnovení určitého balancu a propojení mezi tzv. „biofilií a videofilií“ – tedy zaměřením pozornosti na život a jeho procesy a aktivitami zahrnujícími elektronická média. Součástí výzvy je aktuálně vychýlení k technologiím a snižující se reálný kontakt s širším fyzickým prostorem, ve kterém žijeme a trávíme čas.

Součástí příspěvku byla také otázka, co vlastně znamená být v současném světě aktivním občanem a jednou z odpovědí je skutečnost, že udržitelná budoucnost není a nemůže být statickým cílem, ale kontinuálním celoživotním učením vedoucím k vědomé a pečující společnosti, která nabízí naději

a atraktivní budoucnost pro všechny. Tomu by měla odpovídat také výuka, která nutně musí zahrnovat kritický přístup problematizující současný normativní přístup, který udržuje stávající systém. Současněsi musíme přznat a být schopni obájit etický rozměr výuky jako agendu, bez níž nelze pečující přístup k planetě solidární/ spravedlivý rozměr společnosti rozvíjet.

Jako jednu z cest měnící pojetí vzdělávání pracuje A. Wals se systémem celoškolního přístupu, který cílí na vytváření společnou vize školy a koordinaci dalších složek zahrnujících funkčně cílený pedagogický přístup, další vzdělávání pedagogů propojení s komunitou, práci s kurikulem a demokratickou kulturou školy.

The screenshot shows a video conference interface. On the left, a small video window displays Arjen Wals, a man with grey hair, speaking at a podium. Below his name, the logo for the 11th WEEC (Building Bridges) is visible. The main part of the screen displays a presentation slide titled "Whole School Approach (WSA)". The slide features a central blue circle labeled "VISION, ETHOS, LEADERSHIP & COORDINATION" surrounded by five colored circles: "INSTITUTIONAL PRACTICES" (green), "CAPACITY BUILDING" (pink), "COMMUNITY CONNECTIONS" (light blue), "CURRICULUM" (yellow), and "PEDAGOGY & LEARNING" (orange). Each circle contains a brief description of its focus. At the bottom of the slide, it says "Source: Wals & Mathie, 2022". The presentation is set against a background with a large blue and green circular graphic and a photo of a green field. The browser address bar at the top shows "weec2022.gconline.org/programme". The bottom of the screen shows a Windows taskbar with various open applications and a system clock indicating 22:21 on 09.04.2022.

Arjen Wals

Whole School Approach (WSA)

INSTITUTIONAL PRACTICES
Walking the talk
experimenting with and
learning from creating
sustainability on
location

PEDAGOGY & LEARNING
New/alternative
learning processes
and learning
environments

CAPACITY BUILDING
Continued
professional
development of
all staff

**VISION, ETHOS,
LEADERSHIP &
COORDINATION**

CURRICULUM
Design
Content
Assessment

**COMMUNITY
CONNECTIONS**
School-territory
interplay

Source: Wals & Mathie, 2022

11th WEEC
BUILDING BRIDGES

WAGENINGEN UR
For quality of life

weec2022.gsom.me/programme

11th WEEC BUILDING BRIDGES

lack of 'trust'
short attention
economic
and despair

Arjen Wals

11th WEEC BUILDING BRIDGES

Being and becoming a good citizen in times of...

- Inevitable complexity and uncertainty
- Confusion, ambiguity, extinction of 'truth,' lack of 'trust' in science and in government
- Hyper-connectivity – erosion of meaning, short attention spans – loss of 'place' – 'viral nonsense'
- The dominant conventional, highly resilient, economic 'logic' accelerates unsustainability
- Rise of apocalyptic futures, stress, guilt, fear and despair

Need for continuous learning in a 'reflexive', mindful and caring society towards attractive/hopeful futures for all

WASHINGTON 11th WEEC BUILDING BRIDGES

22:59 09.04.2022